

Enheten för arbetsmarknads- och rättighetsfrågor
Maria-Pilar Reyes
Utvecklingsledare

Regeringskansliet
Kulturdepartementet
104 33 Stockholm

Slutredovisning av uppdrag om stöd till utbildning av romska hälsoinspiratörer 2016 - 2017

Ku2016/01676/DISK

Uppdraget

I denna slutredovisning presenteras genomförda insatser och hur de erhållna medlen har använts, samt insatsernas resultat avseende hälsoinspiratörernas möjligheter att:

- delta i utbildningen och tillgodogöra sig kunskaper om hälsa
- uppdatera sin kompetens och upprätthålla sitt engagemang över tid
- kunna påverka den egna och andra romers hälsa
- bli ianspråktaga som resurs på kort- och långsikt i sin kommun och andra kommuner, samt landsting och regioner.

Redovisningen kompletteras med identifiering av ett flertal framgångsfaktorer, och utmaningar/utvecklingsområden samt fortsatta insatsbehov av betydelse för att nå långsiktighet i arbetet.

Slutredovisningen bygger på följande underlag:

- Romska Ungdomsförbundets redovisningar av planerade och genomförda utbildningsinsatser och utfall 2016 och 2017
- Gävle kommuns dokumentation (avsiktsförklaring, utvärdering)
- Intervjuer med berörda tjänstemän i Gävle kommun
- Intervju med ordförande för Romska föreningen i Gävle
- Intervju med ett 15-tal deltagare i utbildningen till romska hälsoinspiratörer i Gävle
- Länsstyrelsens observationer under ett par utbildningstillfällen samt observationer och samtal med några av deltagarna i Romska Ungdomsförbundets konferens i november 2017
- Romska ungdomsförbundets redovisning och rapport från Ungdomskonferensen 2016 och 2017

Berörda tjänstemän i Gävle kommun, ordförande för Romska Ungdomsförbundet (RUFFS) samt ordförande för Romska föreningen i Gävle har fått ta del av

Datum
2018-02-26

Beteckning
106-25810-2016

Länsstyrelsens förslag till rapporten och lämnat synpunkter. I sammanställningen av rapportens slutversion har Länsstyrelsen beaktat deras önskemål om justeringar och införlivat i rapportens text deras förtydliganden och kompletteringar.

Uppdragets bakgrund

Länsstyrelsen i Stockholms län, i samverkan med Romska Ungdomsförbundet, Länsstyrelsen i Skåne län och Region Skåne, vidareutvecklade under hösten 2015 ett tidigare regionalt projekt med hälsoinspiratörer i Skåne-regionen till att inkludera aktiviteter i Stockholms- och Göteborgsregionen.

Lunds Universitet utvärderade projektet i sin helhet och konstaterade att det gav resultat. Enligt utvärderingen upplevde hälsoinspiratörerna att projektet till stor del förbättrat gruppdeltagarnas psykiska välmående, både direkt och indirekt.

Utvärderingen lyfte också fram att behovet av kunskap om frågor som rör kvinnohälsa var särskilt stort samt att det var angeläget att romska män tog del av insatsen för att säkerställa att kunskapen kom alla romer till del.

Genomförande

Länsstyrelsen i Stockholm har samarbetat med Romska ungdomsförbundet som har haft huvudansvaret för planering och genomförande av utbildningen, rekrytering av utbildare och deltagare samt förankring av insatsen hos lokala romska föreningar över hela landet.

Länsstyrelsen har huvudsakligen ansvarat för finansieringen (se bilaga 1,2,3,) samt förankringen av satsningen bland kommuner, regioner och landsting. Särskilt fokus har riktats till utvecklingskommunerna Borås, Uppsala, Stockholm, Haninge och Gävle. Vid genomförandet av utbildningen har Länsstyrelsen samarbetat med Stadsmissionen i Stockholm, Länsstyrelsen i Skåne och Högskolan i Malmö samt med Gävle kommun.

Länsstyrelsen har i slutet av 2017 tilldelat särskilda medel till Gävle kommun för att i samverkan med den lokala romska föreningen stärka och fortsätta att ge stöd till den romska kvinnogruppen som bildades inom ramen för utbildningen av romska hälsoinspiratörer i Gävle 2017 (se bilaga 4).

Hälsoinspiratörerna lyftes också fram på de lärandeträffarna som Länsstyrelsen i Stockholm ordnade för utvecklingskommunerna och nationella myndigheter som har uppdrag inom strategin för romsk inkludering samt ett flertal romska sakkunniga. En av träffarna har haft *hälsa* som huvudtema.

Länsstyrelsen har även medfinansierat genomförandet och utvärderingen av Romska Ungdomsförbundets rikskonferenser 2016 och 2017 (se bilaga 5,6) där hälsa har varit ett genomgående tema och hälsoinspiratörerna har lyfts fram och medverkat aktivt dels som föreläsare och dels genom att dela med sig av sina erfarenheter från utbildningen och sina tankar inför framtiden.

Datum
2018-02-26

Beteckning
106-25810-2016

Insatser under 2016

- 80 nya hälsoinspiratörer från hela landet utbildades, lika många kvinnor som män från varje lokal romsk organisation som anmälde intresse. Varje deltagare i utbildningen fick som "hemläxa" mellan de olika utbildningstillfällen att genomföra praktiska hälsofrämjande aktiviteter tillsammans med minst tio andra romer. Sammanlagt involverades 40 lokala romska föreningar och omkring 880 romer i hälsofrämjande aktiviteter.
- Fyra seminarier kring hälsa, särskilt riktade till romska män, genomfördes av Romska Ungdomsförbundet i samverkan med Stockholms Läns Landsting. Inom ramen för det projektet producerades en informationsfolder om romer som distribuerades till personalen i några av Stockholms Läns Landstings verksamheter.
- Hälsoinspiratörerna medverkade som föreläsare och väckte nya samtal, insikter och reflektioner under Romska Ungdomsförbundets konferens 2016 (se bilaga 7).

Insatser 2017

- 32 nya hälsoinspiratörer utbildades, samtliga från Gävle kommun, några fler unga kvinnor än unga män. Även de genomförde praktiska aktiviteter tillsammans med andra romer mellan utbildningstillfällen. Bland dessa aktiviteter kan nämnas gemensamma promenader, guideade besök till lättillgängliga tränings, motion- och friluftsmöjligheter samt simundervisning för kvinnor och tjejer. Inom ramen för denna utbildning öppnades vid ett par tillfällen också möjligheter för yngre och äldre familjemedlemmar att vara med, till exempel vid tema *tandhälsa*, en möjlighet som togs väl tillvara av flera generationer.
- *Kvinnors hälsa* var huvudtemat vid en utbildningsdag. Därefter bildade några utbildningsdeltagare en lokal kvinnogrupp.
- Satsningen med utbildning av romska hälsoinspiratörer lyftes fram i Romska Ungdomsförbundets årliga konferens "Drömmar och visioner" 2017 (se bilaga 8).
- Romska Ungdomsförbundet i samverkan med flertalet andra aktörer genomförde också kompetensutvecklingsaktiviteter gemensamma för samtliga hälsoinspiratörer, såväl redan utbildade som de som var under utbildning. Till exempel en utbildningshelg om *narkotikaberoende – och medberoende - samt våld i nära relationer* med deltagare från hela landet (se RUFs slutredovisning, bilaga 9).
- Extern utvärdering av utbildningen under 2017 (se bilaga 10).

Datum
2018-02-26

Beteckning
106-25810-2016

Resultat

1. Möjligheter att delta i och tillgodogöra sig utbildningen

Lokala romska föreningar och de unga som anmälde sig till utbildningen var med i planeringen och kunde påverka utbildningens teman och upplägg. Det tycks ha underlättat de ungas möjligheter att delta.

Flera av dem som utbildades under 2016 hade en lång resa till och från utbildningsorten. Deras deltagande, och att de kunde tillämpa kunskaperna och genomföra praktiska hälsofrämjande aktiviteter på hemmaplan, möjliggjordes genom att Romska Ungdomsförbundet fördelade ekonomiskt stöd till respektive romska lokala förening, ur de medel som Romska Ungdomsförbundet tilldelats från Länsstyrelsen i Stockholms län.

Visst tillfälligt bortfall förekom på grund av sjukdom, arbete eller familjeangelägenheter. För deltagarna i utbildningen i Gävle var detta inget större problem, eftersom de umgicks också utanför utbildningstillfällena och kunde då delge varandra det de hade lärt sig.

Kommunens, Romska ungdomsförbundets och den lokala romska föreningens stöd och engagemang uppges av flera bland deltagarna ha varit viktiga för att de ska kunna vidmakthålla motivationen och fullfölja utbildningen.

2. Uppdatera sin kompetens och upprätthålla sitt engagemang över tid

Det har framkommit att det är framförallt de stödjande insatser som Romska Ungdomsförbundet har tagit initiativ till som håller hälsoinspiratörernas engagemang och lokala romska föreningars intresse vid liv.

De aktiviteter som har ordnats av Romska Ungdomsförbundet i nära anslutning till detta uppdrag, i samverkan med bland annat Länsstyrelsen i Stockholms län, Gävle kommun och MUCF, har erbjudit en gemensam arena för dialog samt kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan romska hälsoinspiratörer, romska brobyggare, romska samhällsinformatorer och unga romska ambassadörer. Det har skapat och upprätthållit ett sammanhang, en struktur, en samhörighet och möjligheter till kompetensuppdatering och påfyllning med kunskaper kring nya hälsoproblem som hälsoinspiratörerna kommit i kontakt med, till exempel spelberoende och medberoende.

Flera hälsoinspiratörer som Länsstyrelsen har samtalat med uttrycker sin uppskattning för dessa aktiviteter. Några hälsoinspiratörer har bjudits in att medverka vid dessa sammankomster som föreläsare kring något specifikt hälsoområde som de är själva särskilt engagerade i. Enligt ett par av dem har det bidragit till att stärka deras uppfattning om att det de håller på med är viktigt.

3. Påverkan på den egna och andra romers hälsa

Romska Ungdomsförbundets redovisar att som resultat av den här satsningen har sammanlagt, på riksnivå:

Datum
2018-02-26

Beteckning
106-25810-2016

257 tjejer lärt sig att simma
49 tjejer ändrat sina dagliga kostvanor
155 killar börjat motionsträna
22 killar slutat röka
130 killar minskat rökandet.

Medlemmar i den nybildade kvinnogruppen i Gävle har berättat för Länsstyrelsen att även flertalet tjejer försöker nu minska på rökningen samt att flera tjejer fortsätter att motionssimma tillsammans. Detta bekräftas av berörda tjänstemän i kommunen.

Några unga manliga deltagare i utbildningen i Gävle och i ungdomskonferensen i november 2017 berättade för Länsstyrelsen att de nu tänker mer på livsvillkoren för killar och tjejer. De ser på sin mammas liv med andra ögon och försöker skapa en mer jämställd tillvaro i hemmet i förhållande till sin egen unga fru och sina små barn.

En kvinnlig deltagare i en av de hälsofrämjande aktiviteterna som ordnades i Gävle inom ramen för utbildningen av hälsoinspiratörer har berättat att några familjer har börjat promenera regelbundet, tillsammans.

4. Bli ianspråktaga som resurs på kort och lång sikt i sin kommun och andra kommuner, samt landsting och regioner

Förhoppningarna om att hemkommunerna skulle intressera sig för och i något avseende ta tillvara de romska hälsoinspiratörer som utbildades 2015 och 2016 har inte riktigt infriats. Flera kommuner har visat intresse men så här långt har det inte utmynnat i konkreta handlingar i nämnvärd utsträckning. Enligt uppgifter som Länsstyrelsen har fått ta del av beror det på kommunernas bristande möjligheter att finansiera hälsoinspiratörernas insatser/arbete.

När det gäller de hälsoinspiratörer som utbildats i Gävle under 2017 är situationen annorlunda. Där finns ett dokumenterat åtagande från kommunens sida att satsa på romsk inkludering och förbättra romers möjligheter till hälsa. Det finns också ett etablerat samarbete mellan kommunen och den lokala romska föreningen och bägge parter har uttalat att de ser framemot fortsatt samarbete.

Datum
2018-02-26

Beteckning
106-25810-2016

5. Mervärdet: utveckling av två arbetsmodeller

Två utbildningsomgångar genomfördes under uppdragsperioden, 2016 respektive 2017, och två olika modeller för det utvecklades på initiativ av Romska Ungdomsförbundet i dialog med olika myndigheter och lokala romska föreningar. Att dessa två olika modeller har tagits fram tillför ett mervärde med avseende på satsningens möjligheter till förankring och till att nå långsiktighet.

5.1 Arbetsmodellen 2016 - engagerade romska föreningar över hela landet

Romska Ungdomsförbundet gjorde motivationsarbete bland förbundets 40 lokalavdelningar i Sverige och erbjöd varje lokalavdelning två platser i utbildningen. Ett krav var att lokalavdelningarna anmälde en kvinnlig och en manlig deltagare var.

Hälsoinspiratörerna ledde under utbildningen hälsofrämjande aktiviteter i 12 län genom kontakter och i samverkan med Romska ungdomsförbundets lokalavdelningar. Några av dem har också medverkat senare som utbildare - bland annat av nya hälsoinspiratörer - under 2017. Andra har fördjupat sig i någon särskild hälsofråga, som till exempel kost eller missbruk, och är verksamma med fokus på det inom ramen för den lokala romska föreningens verksamhet.

5.2 Arbetsmodellen 2017 – en engagerad kommun som visar vägen

Gävle kommun utsågs till utvecklingskommun i juni 2016 och i oktober samma år undertecknade kommunen en avsiktsförklaring rörande hälsofrämjande insatser för unga romer (se bilaga 11). En ung romsk person anställdes hösten 2016 för att intervjua flertalet romer boende i kommunen gällande deras behov och önskemål avseende bl.a. rätten till utbildning och arbete. Intervjuerna omfattade även frågor om delaktighet och diskriminering. Efter avslutad anställning inom kommunen tog denna person initiativ till att bilda en romsk förening och blev dess ordförande. Ordförande blev en bro mellan kommunen och de romska invånarna, en nyckelperson med god förankring i bägge tillhörigheter.

Kommunen har bildat en styrgrupp för arbetet med romsk inkludering. I styrgruppen ingår representanter för flera olika förvaltningar i Gävle kommun.

I dialog med Romska Ungdomsförbundet, Gävles Romska förening, Länsstyrelsen i Stockholms län och MUCF beslutade Gävle kommun att främja, ställa sig bakom och rekrytera deltagare till en utbildning av hälsoinspiratörer bland unga romer boende i Gävle. Kommunen annonserade om satsningen i en gratistidning som distribueras till samtliga hushåll i kommunen. Gävles Romska förening spred information om utbildningen till ungdomarna via personliga kontakter och sociala medier samt tog emot anmälningar till utbildningen.

Romska Ungdomsförbundet besökte Gävle i februari 2017 för att träffa ungdomarna och diskutera upplägget för utbildningen som sedermera genomfördes under maj – oktober 2017. Kommunen ställde upp med en anställd strateg med kompetens i folkhälsa som deltog vid samtliga utbildningstillfällen.

Datum
2018-02-26

Beteckning
106-25810-2016

Utbildningen blev ett tillfälle för deltagarna att ställa frågor gällande hälsa, levnadsvanor och var man kan vända sig för mer information om hälso- och sjukvård inom Region Gävleborg. Deltagarnas frågor gällde även lokala myndigheters verksamhet, motions- och friluftsmöjligheter i kommunen, om rättigheter, kostfrågor med mera. Ordförande i föreningen och folkhälsostrategen kunde svara på frågor med detsamma som dessa kom upp. De var samtidigt lyhörda för deltagarnas synpunkter, behov och önskemål angående kommunens hälsofrämjande insatser för romer. Den uppföljning som kommunen gjorde i början av december visar att deras närvaro blev mycket uppskattad och att den lokala romska föreningen som bildades i slutet av 2016 ser framemot fortsatt samverkan med kommunen.

Den förtroendeklyfta som kan finnas mellan myndigheter och romer blev på så vis mindre. Ett ömsesidigt förtroende utvecklades. Ett exempel på det är att folkhälsostrategen, efter avslutad utbildning, blivit kontaktad av hälsoinspiratörerna i olika frågor.

Den lokala anknytningen främjade också ökad kontakt och fortsatta samtal mellan deltagarna och deras familjer. I några fall har hälsofrågorna blivit en gemensam angelägenhet för hela familjen och de ungas engagemang uppmuntras och uppskattas av föräldrarna och de äldre.

Personerna som deltog i och de som involverades indirekt i satsningen hade kommit till Sverige från Balkan mestadels under 90-talet, men de hade haft mycket lite kontakt med varandra. Många hade tvingats att dölja sin romska identitet i flera generationer innan de kom till Sverige och fortsatt med det fram tills nu. Genom denna satsning började de umgås och göra hälsofrämjande aktiviteter flera familjer och flera generationer tillsammans, upptäcka vad som fanns i kommunen, dela med sig av varandras personliga historia och stå upp för sin romska identitet. Den kunskap om hälsa de fick vid utbildningsträffarna blev lättare att hålla fast vid och tillämpa i vardagen.

Kvinnogruppen som bildades spontant inom ramen för utbildningen har fortsatt att träffas med stöd av kommunen och av ledningen för såväl den lokala romska föreningen som av Romska Ungdomsförbundet.

Kommunen var samarbetspartner för Romska ungdomsförbundets årliga nationella konferens som hölls i Gävle sista helgen i november 2017. Kommunen gick ut med ett eget pressmeddelande om konferensen och skrev om det på sin webbplats och via sociala medier. En av kommunens enhetschefer var inledningstalare på konferensen. Kommunen såg också till att två romska flaggor vajade hela helgen på Rådhusets tak.

Datum
2018-02-26

Beteckning
106-25810-2016

Framgångsfaktorer, utmaningar och utvecklingsområden

Länsstyrelsen har identifierat ett antal framgångsfaktorer, utmaningar och utvecklingsområden som kan ha betydelse för möjligheten att nå långsiktighet i arbetet.

1. Framgångsfaktorer

Nyckelpersoner

Såväl satsningen under 2016 som under 2017 var beroende av starka och drivande romska nyckelpersoner med god ledarförmåga och gedigen kunskap om romers historia och situation. De hade eller fick så småningom förtroende bland olika grupper av romer och romska föreningar. Men som det framgår av processen i Gävle kommun så har också medverkan av engagerade och kunniga personer med nyckelpositioner på olika nivåer inom kommunens verksamhet varit av stor betydelse för att uppdraget skulle lyckas och bli framgångsrikt.

Romer som utbildare

Flera av de hälsoinspiratörer som utbildades 2015 och 2016 har därefter hållit föredrag och informationsträffar för romer på hemmaplan och i andra sammanhang. Flera av utbildarna i Gävle 2017 var också tidigare utbildade hälsoinspiratörer. Med sin kompetens utgör de positiva förebilder för den yngre generationen av romer. Ett par 16-åriga deltagare i utbildningen i Gävle har berättat för Länsstyrelsen att de har stått upp bland icke-romska jämnåriga för det som de har lärt sig på utbildningen, t ex om rökningens skadliga effekter, och att de bemötts med uppskattning, viss beundran och respekt.

Skapande av ”ringar på vatten” och ”snöbollseffekter”

Att varje deltagare i utbildningen fått som hemuppgift att engagera minst tio andra romer på hemmaplan i hälsofrämjande aktiviteter har gjort att kunskapen, medvetenheten och intresset för hälsofrågorna spridits i betydligt större utsträckning än bara till de som deltog i utbildningen. De unga deltagarna i Gävle har dessutom kunnat motivera och coacha andra i att, i praktiken, försöka ändra på ohälsosamma vanor såsom rökning, för mycket stillasittande eller felaktig kost.

I och med att också familjerna har gjorts delaktiga i utbildningsprocessen har hälsofrågorna, aktiviteterna och samtalen om detta kommit att ingå i några familjers vardag. Vid några av utbildningstillfällena deltog också yngre kvinnor och män som är småbarnsföräldrar. De delade öppet med sig av sina erfarenheter och av de tankar och reflektioner som väcktes av det de hörde.

Smidig hantering av frågan om kvinnohälsa

Kvinnohälsa och jämställdhet är laddade frågor bland romer precis som bland många andra grupper i samhället. Att ta itu med dem kräver därför lyhördhet för skeendena och processen såväl i gruppen som på individnivå. Det kräver också en särskild metodik, vilket ledarna för utbildningen av hälsoinspiratörer, i samråd med resurserpersonerna i Gävle kommun, har tillämpat. Men det handlar också

Datum
2018-02-26

Beteckning
106-25810-2016

om att vara en normgivande förebild genom sitt eget beteende, vilket flera av nyckelpersonerna i den här satsningen uppges ha förmått vara.

Lokalförankring och geografisk närhet

Den lokala förankringen och geografiska närheten främjar att de nya kunskaper och insikter förvaltas och bärs vidare av flera personer i den närmaste omgivningen. Det främjar också motivationen och beredskapen bland deltagarna att tillgodogöra sig kunskaperna eftersom de känns konkreta och direkt användbara. Ett exempel är kunskaper om vart eller till vem man kan vända sig med olika hälsofrågor/problem, vad händer och vad som inte händer där, adresser, telefonnummer, öppettider, avgifter med mera.

Ett annat exempel är att deltagarna direkt efter utbildningen eller under själva utbildningsdagen har kunnat vara med på studiebesök till ett närliggande motions- och fritidsområde, eller bara tagit en promenad tillsammans. Därefter har deltagarna och deras familjer fortsatt att ta tillvara dessa möjligheter, som de tidigare inte visste fanns i närområdet.

Deltagarna i utbildningen känner nu varandra och fortsätter att umgås. De kan på så sätt stärka varandra i att tillämpa hälsokunskaperna i praktiken. Ny gemenskap, nya samtal, nya vanor är lättare att få till och flera generationer involveras. Det stärker också identiteten och stoltheten. Några vuxna berättar att de inte längre känner sig tvungna att dölja sin romska identitet.

Se och beakta olikheter

Romer har mycket gemensamt, men det finns samtidigt skillnader mellan olika grupper av romer såväl som individer. Skillnaderna beror till exempel på när respektive grupp kom till Sverige och hur romer har bemötts och behandlats här. Eller var respektive grupp har bott innan, hur den bemöttes och behandlades där.

Den lokala romska föreningen i Gävle kom först och främst i kontakt med romer från Balkan och annonseringen i tidningen ledde tyvärr inte till att romer från andra grupper anmälde sig till utbildningen. Den grupp som tog tillvara erbjudandet om utbildning till romska hälsoinspiratörer i Gävle är tvåspråkiga på samma varietet av romani chib, har en gemensam historia och liknande erfarenheter därtill, inklusive relativt näraliggande erfarenheter av krig.

Kunskap om, och lyhördhet för det specifika i den grupp man arbetar med, kunde beaktas i planeringen och genomförande av utbildningen. Det förefaller ha bidragit till att skapa en förtroendefull och varm atmosfär i utbildningssammanhanget där man kunde samtala öppet om många frågor och där deltagarna uppmuntrade varandra att dela med sig av synpunkter, tankar och erfarenheter.

Basplan men flexibilitet i tillämpningen

Utbildningens teman och upplägg bestämdes efter en dialog med Romska ungdomsförbundets olika lokala avdelningar i landet. Det krävde lyhördhet för det som de upplevde som viktiga och angelägna hälsofrågor. Text spelberoende och att vara medberoende, det vill säga att vara nära anhörig till en person med

Datum
2018-02-26

Beteckning
106-25810-2016

missbruksproblem. En utbildningsplan fastställdes, som sedan fick tillämpas flexibelt, inom vissa gränser. Det var nödvändigt eftersom inte alla kursdeltagare kunde närvara vid varje utbildningstillfälle. Arbete, studier, egen eller en närståendes sjukdom låg bakom den tillfälliga frånvaron. Vissa teman fick upprepas, några utvidgas, andra skjutas upp. Flexibiliteten har varit en framgångsfaktor. Utan den hade troligen flera deltagare frivilligt eller ofrivilligt fått hoppa av utbildningen.

Hela kommunens åtagande och långsiktiga engagemang

Att Gävle kommun involverade ssig och ställde sig bakom satsningen är utan tvekan en framgångsfaktor. Till framgången kan räknas att det skapade en samverkan och en sammanhållning på lokal nivå som har goda förutsättningar att leva vidare. Men också att det uppges ha gett frågan en dignitet och kommunens romer en legitimitet både i kommunen – gentemot andra kommuninvånare - och i sina egna ögon.

2. Utmaningar och utvecklingsområden

Samordning

Att genomföra denna satsning har krävt stora samordningsinsatser, i synnerhet när det gäller att engagera romska föreningar och få deltagare från flera olika kommuner över hela landet. Samordningsinsatserna är omfattande och resurskrävande. Det gäller dels all logistik före, under och runtomkring själva utbildningen, dels att väcka och hålla vid liv föreningarnas och myndigheternas motivation och engagemang. Att hitta ett sätt att stärka och om möjligt förenkla samordningen är en utmaning.

Kontinuitet

Att skapa kontinuitet i satsningen är också en utmaning. Risken finns att olika berörda aktörer och myndigheter inte förmår eller mäktar med att ha frågan relativt högt på sina dagordningar efter det att de särskilda statliga medlen upphört. Ett förslag till modell för hos vem och hur utbildningen av romska hälsoinspiratörer kan tas in i ordinarie verksamhet behöver tas fram.

Långsiktig finansiering

Länsstyrelsens bedömning är att satsningen behöver fortsätta. Den långsiktiga finansieringen av en fortsättning är den största utmaningen eftersom den nuvarande finansieringsformen, som består av tidsbegränsade statliga bidrag från olika myndigheter, motverkar kontinuitet och långsiktighet. Det tar också mycket tid och kraft från de flesta berörda, inte minst från det civila samhällets aktörer, att ansöka om och redovisa dessa medel i enlighet med respektive myndighets redovisningskrav.

En mer långsiktig, stabil finansieringsform behövs för att motivera fler kommuner/landsting/regioner/myndigheter att vilja satsa på detta.

Datum
2018-02-26

Beteckning
106-25810-2016

Länsstyrelsens slutsatser och förslag

Fortsatta parallella utbildningar: lokalförankrade och nationellt omfattande

Samtidigt som det behövs fler kommuner som satsar på Gävle kommuns modell så behövs det också romska hälsoinspiratörer om är sakkunniga inom vissa teman och kan utbilda om hälsa/romers hälsa över hela landet. Dessa experter kan också bidra till att långsiktig hålla intresset vid liv eller väcka intresse hos andra kommuner i landet: tidigare pilotkommuner för romsk inkludering, nuvarande utvecklingskommuner och övriga kommuner.

Länsstyrelsen bedömer att fortsatt satsning behövs, parallellt, förslagsvis i tre olika former:

- Hälsoinspiratörsutbildning med starkt lokal förankring (Gävle kommuns modell 2017) i minst en kommun per år
- Hälsoinformatörsutbildning med deltagare från hela landet (RUFSS modell 2016) en kurs vartannat år
- Gemensamma aktiviteter (2–3 per år) för samtliga hälsoinspiratörer för uppdatering, kunskapspåfyllning, nätverkande, ömsesidigt stöd och lärande.

Tydliggör landstingen/regionernas roll i arbetet med strategin

Länsstyrelsen har i flera tidigare uppföljningsrapporter (t.ex. årsrapport för romsk inkludering och i uppföljningen av lagen om nationella minoriteter) konstaterat att de tidigare pilotkommunerna hade svårt att knyta till sig landsting och regioner för hälsofrämjande arbete med romer, samt att dessa myndigheter generellt behöver stöd för att utveckla aktiviteter för de nationella minoriteterna.

Länsstyrelsen har också tidigare framfört att landstingens/regionernas roll i arbetet med att förverkliga strategin för romsk inkludering behöver stärkas, genom antingen tydligare krav på myndigheterna eller långsiktiga, riktade uppdrag. Erfarenheterna i här redovisade uppdrag visar att dessa behov kvarstår. Det vore önskvärt att, i enlighet med Länsstyrelsens tidigare föreslag, regeringen ser över möjligheten att ge landstingen utvecklingsmedel motsvarande utvecklingskommunverksamheten inom ramen för strategin för romsk inkludering. Alternativt att nationella myndigheter inom hälsoområdet (Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen) fick i uppdrag att följa upp/utvärdera pågående arbete i landsting/regioner, och komma med förslag på möjliga hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser där dessa myndigheter kan få en mer aktiv roll.

Frågan om landstingens/regionernas roll är en stor fråga inom hela det minoritetspolitiska området, enligt Länsstyrelsen. Det är myndighetens förhoppning att dessa frågor aktualiseras i det pågående arbetet med förslaget om en ny myndighetsstruktur för de nationella minoritetsfrågorna, samt i Statskontorets utvärdering av styrningen av arbetet inom strategin för romsk inkludering.

Datum
2018-02-26Beteckning
106-25810-2016**Hur de erhållna medlen har förvaltats och använts****Översikt Stöd till Romska hälsoinspiratörer 2016–17**

Intäkt/kostnadsanslag	
Intäkter av bidrag	-1 700 000
Lönekostnader	12 020 ,33
Resekostnader	7233,34
Utbetalda bidrag och arvoden	1 680 250,50
	-495,83

Beslut i detta ärende har fattats av och godkänts digitalt av tillförordnad länsöverdirektör Åsa Ryding. I den slutliga handläggningen av ärendet har även deltagit tillväxtdirektören Karina Uddén och utvecklingsledaren Maria Pilar Reyes, föredragande.

Åsa Ryding
Tillförordnad Länsöverdirektör

Maria Pilar Reyes
Utvecklingsledare

Datum
2018-02-26

Beteckning
106-25810-2016

Bilagor

Bilaga 1 - *Länsstyrelsen i Stockholms beslut om medel till RUFSS för utbildning av hälsoinspiratörer 2016*

Bilaga 2 - *Länsstyrelsen i Stockholms beslut om ersättning till Länsstyrelsen i Skåne för medverkan i utbildning av romska hälsoinspiratörer 2016*

Bilaga 3 - *Länsstyrelsens i Stockholms beslut om medel till RUFSS för medfinansiering av utbildning av hälsoinspiratörer 2017*

Bilaga 4 - *Länsstyrelsen i Stockholms beslut om särskilda medel till Gävle kommun för fortsatt stöd till romska kvinnors hälsa*

Bilaga 5 - *Länsstyrelsen i Stockholms beslut om medel till RUFSS för medfinansiering av konferens om unga romers hälsa 2016*

Bilaga 6 - *Länsstyrelsen i Stockholms beslut om medel till RUFSS för finansiering av dokumentation av ungdomskonferensen 2017*

Bilaga 7 – *Romska ungdomsförbundet (RUFSS):s redovisning av Ungdomskonferensen 2016*

Bilaga 8 - *Romska ungdomsförbundet (RUFSS):s redovisning av Ungdomskonferensen 2017*

Bilaga 9 - *Romska ungdomsförbundet (RUFSS):s redovisning av medel beviljade för utbildning av hälsoinspiratörer 2017*

Bilaga 10 - *Extern delutvärdering av utbildning av romska hälsoinspiratörer 2017*

Bilaga 11 - *Gävle kommuns avsiktsförklaring avseende hälsofrämjande insatser för och med unga romer*

Bilaga 12 – *Gävle kommuns uppföljning av utbildning av romska hälsoinspiratörer 2017*

Datum
2018-02-26

Beteckning
106-25810-2016

Bilagor